

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Szerkesztőség és kiadó hivatal

Széchenyi-utca SIMON-ház Kunz József ut
kereskedésével szemben.

HIRDETMEŊYEK.

Előzetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szellemi részét illető
minden közlemények sde intézendők.

Bérmentelen levelek csak ismert kezektől
fogadtatnak el.

Előfizetési ár:

Helyben bázhhoz hordva vagy vidékre postán
küldve:

Egész évre	10 frt — kr.
Félévre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Öt-hasábspeticitor egyszeri beigtatásáért 5 kr
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr
Nyiltér 4 hasábspeticitorért 20 kr.

XIII. évfolyam 1886.

Debreczen. Csütörtök augusztus 26.

167. szám.

A bolgár események.

A bolgárországi események újabb fordulatában az első pillanattól bizonyosnak látszott, hogy a hatalmak nem gördíteneek nehézségeket az oly megoldás elé, mely — mellőzve a fejedelemség éléről az Oroszországra nézve gyűlöletessé vált Battenberget — lehetővé teszi Oroszországnak, hogy egyebekben Európa s a Kelet bekéjének fenntartásában közreműködjék. Azon politikai tényezők, melyek az ily megoldást helyeslik, arra hivatkoznak, hogy Oroszországnak egyenesen lehetetlen impuálni oly szerepet, hogy bele nyugodjék érdekeinek az egész európai Keleten való vereségébe, s legkivált annak eltrésébe, hogy a fegyverei segítségével legutóbb felszabadult fejedelemség oly államfő alatt álljon, ki az orosz kormány politikája ellen, mely legtöbbször egyezett a többi hatalom politikájával is, a legridegebb s nem is mindig egész loyális ellenállást tanusított. Azt mondják, a kik így fogják fel a helyzetet, hogy ha Európa akarja a békét s ha annak fenntartásában számítani akar Oroszországra, ez állam prestigeit hatalmához mért elismerésben kell reszesíteni, s e szempontnak következőse, hogy Battenberg Sándor ügye mellett, noha egyénisége a legrokonszenvesebbek egyike, s noha a vele való elbánás módja e század történetének legstótebb s legkevésbé lovagias incidensei közé fog tartozni, nem emelkedett széles ez Európa kormányai részéről egyetlen hang se. Németország első ejtette el a német születésű fejedelme, s Angolország leghangzatosabban hirdeti közönyöségét az angol besugásokra tavaly anynyira halgatott fejedelm sorsa iránt. Nem szenved kétséget, hogy ezek a példaadások nem kötelezők.

Az osztrák-magyar monarchia politikája megállapításában, mikor a bolgár felfordulás egy vagy más alakban való közel bekövetkezése teljes bizonyos-

ság gyanánt tünt fel, ezek daczára választ-haita volna a t szerepet, hogy szembe-száll az orosz cselszövénnyekkel, megakadályozza azok sikerét s esetleges erőszakra erőszakkal felel. Az ily elhatározás azonban a keleti kérdés egész nagy lavináját indíthatta volna meg, mindazon megpróbáltatással, amelylyel egy ily nagy válság együtt jár. Nem tartozunk azok közé, kik e monarchia actióképtelenségét, nagy erő-kifejtésekre alkalmatlan voltát hirdetik; haderőnk elégtelenségét, megbízhatlanságát, erős defensivára s még inkább offensivára való képtelenségét sem mi vallotuk s valljuk politikai dogmáknak; s az erős hitünk, hogy a mely pillanatban az kikerülhetlennek látszik, saját érdekei védelmében e monarchia önerejére utalva is megfékezheti ellenségeit. De mentül inkább meg vagyunk erről győződve, annál kevésbé szabad könnyelműen itélni a kocka elvetéséről ily kérdésekben, s a mig mód mutatkozik a bonyodalmak elintézésére az összeütközések kikerülésével, mondjuk elodázásával, addig nem helyes pillanatnyi felhevülés uralma alatt olesón kockáztatni itéletet azok eljárása felett, kik, felelőségük tudatában, ezt a módot választották.

Magukban a viszonyok fejlődésében az ellentmondók hírek közt alig lehet tiszta tájékozást szerezni. Egy távirat azt jelenti, hogy Battenberg Sándor herceget Reniben kiszolgáltatták Oroszországnak. Egy másik távirat (Bukarestből) azt a sensantíós újságot hozza, hogy a hajó parancsnoka — kikötve Reniben — Sophiából, hova utasításért táviratozott, azt a vállaszt kapta, hogy hozza a fejedelmet azonnal vissza. Sophiában ugyanis — több, egyező hír állítása szerint — győzött az ellenforradalom, a fejedelm ellen fellázadt ezredék capituláltak, s újra a Battenberg hívei lettek urai s helyzetnek.

Mindeme hírek tekintetében sok ideig nem késbetik már a tájékozás. Nem

szenvedheti azt a föltevést, mintha lennének oly érdekek, melyek azt követelnék, hogy mentül összebonyolultabbnak tanjék fel az a csomó, melyet Czankovék foradalmával ketté vágottak hitt a világ. Ha például a majd a polgárháboruba bonyolult Bolgárország bekéjének helyreállítása nyíltan vállalkozhatnék az a tényező, mely a mostani helyzetet a háttérből teremtette, ez nem kisebb, sőt jóval nagyobb diadala lenne, mint a fejedelm letétele volt, s az európai béke újra, s tán hosszú időre kérdésessé lenne tve. Battenberg Sándor sorsának homálya idegessé teheti az újságolvasót. Az a homály, mely általán a bulgáriai események fejlődését fedi, szükségkép azt a gondolatot kelti, hogy tartani kell a diplomai helyzet újabb ideges stádiumai bekövetkezésétől is.

Az újabb táviratok következők:

London, aug. 25. A Times azt írja hogy a bulgáriai események további fejlődése közelebb hozza a veszélyt, hogy Európa békéje megzavartassék. Ha a fejedelm letele békás uton ment volna végbe s a bolgár nép beleegyeznék a letételbe, ugy alapos volna a remény, hogy Oroszország, Németország és Ausztria-Magyarország egyetértése hozzájárulna a béke fontartásához, ugy látszik azonban, hogy Oroszország ugy intézte a dolgot, hogy a polgárháborút Bulgáriában elkerülhetlenné s eredménytelenné tegye, hogy ezáltal ürügyet kapjon a beavatkozásra. E beavatkozás nem egy európai hatalom érdekeit sértene.

A Morning-Post véleménye szerint a hatalmaknak nemsokára a között kell választaniok, hogy Oroszország vagy Törökország lépjen-e közbe Bulgáriában.

Konstantinápoly, aug. 25. (O. É.) Mint Szófiából jelentik, a bolgár kormány kebelében közvetlen a jelenlegi államkincs előtt surlódások voltak. Ugyanis a hatalmak komoly fellépési következtében Karavelov miniszterelnök felszólította Nikiforov hadügy-

minisztert, hogy a hadsereg mozgósítását szüntesse meg. A hadügyér annál is inkább sértve érezte magát a kormányelnök ily rövid uton való eljárása által, minthogy a mozgósítást Karavelov javaslatra folytatn határozta el a minisztertanács. Erre Nikiforov beadta lemondását a fejedelemség, ki azonban az időközben bekövetkezett események folytán már nem volt azon helyzetben, hogy a lemondás fölött határozhatott volna.

Konstantinápoly, aug. 25. A fejedelm érdekeiben Kelet-Ruméliában megindult mozgalom terjedoben van. A Kelet-Ruméliában levő haderők indulását Szófia felé már legközelebbre várják.

BUKARE, aug. 25. (Délben.) Hiteles forrásól eredő hír szerint a bolgár fejedelmet szállító yacht parancsnoka, midőn a hajó Renibe érkezett, Szófiába táviratozott, tudatván a megérkezést s utasításokat kérve. Erre Szófiából azt a vállaszt kapta, hogy vigye vissza a fejedelmet. — E hírnek hitelességet ad egy widdini távirat, mely azt a hirt hozza, hogy Szófiában az ellenforradalom diadal-maskodik.

(Ered. sürg.) Bukarest, aug. 25. Sándor fejedelmet ma délután a szófiái ideiglenes kormány rendeletére Reni-russiban a szolgálat t t t a k Oroszországnak. Az egész bolgár hadsereg az államosiny ellen nyilatkozott. Azt a két zászlóaljat, melynek segélyével fejedelmet Szófiában elfogták, fegyverletételre kényszerítették. Tirnova, Filippopolisz és Bulgária más városai nyíltan fellázadtak az ideiglenes kormány ellen. (N. Fr. Pr.)

(A mai híreket „Legujabb” rovatunk táviratai hozzák.)

A Debreczeni uszoda részvénytársaság.

Mikor szerény czikkemet a t. olvasó végig olvassa, bizonyára azt fogja mondani, régen kellett volna már egy uszodát építeni. Csak hogy azt nállunk elharmarkodni nem lehetett. Egy uszoda építése itt éppen olyan mint egy szobrasznak egy remek műdarab el-

— Mert költők lovai.

Valóban, honunk két első írója, Bajza és Vörösmarty út a szekéren (A hermadik, Petőfi, már akkor a segesvári hantok alatt feküdt.)

Költőnk dicséretére mondhatom, hogy szakáluk, bajszok nem volt levágva.

Alig eredtünk velük szóba, midőn egy terhes szekérral találkoznék szembe. A szekér mellett ballagó kocsis azon kérdésünkre, honnan jö? morogván: felelte Váradról.

— Ott van-e már a magyar sereg?

— Nincsen — felelé egész biznysággal; el van fogva mindenestől; egy ember sem szabadult meg belőle; mind ott veszték.

Es ezt olyan nyugodt faképpel mondá, mintha az egészből semmi sem érdekelné egyőbb mint az, hogy az ő szekere megmaradt.

Ez rossz vigasztalás volt. Még akkor a debreczeni útközetről nem érkezett hír. Nagy Sándor hadteste a muszkák ellen csatát vesztett ott. E hadtest tisztjei a legjobbak közé tartoztak, s tüzésége kitűnő volt. Szerencsétlen gondolat volt épen akkor lakomat rendezni számukra, midőn az oroszok félóránnyi távolban álltak. A megrohanás véletlenül jött; az ellenállás hőses volt, hanem a lovasság túlnyomó ereje eldönté a csatát s azt mi vesztettük el.

Görgei alig két órányi távolból hallgatá a derék haddal az ágyuzást; azonban ugy vélve hogy intézkedési következtében az az utócsapat ágyucsata közt vonul utána, meg sem mozdult, s csak akkor értesült az útközetről, mikor már a csata el volt vesztve.

Az I. számú huszárezred néhány legénye egész Váradig vágatott még az nap, s s elhíresztelé, hogy az egész magyar seregből rajtok kívül senki sem menekült meg.

A nem harcoló rend forradalmi férfiai közül igen sokan még akkor, midőn a képviselőház Szeged elhagyására határozta magát,

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Eletem legszomorubb napjai.

Naplótörédek.

Jókai Mór „Eletemből” cím alatt megjelenő művéből.

1849 ik augusztus 8-án titkos értekezletet tartottak a számra igen meggyérült országgyűlés tagjai Aradon.

A kormány azzal a hírrel lept meg a képviselői testületet, hogy többé biztositásról gondoskodni nem tud, mert a szó regi vesztett csata után Arad fedetlenné áll.

Kossuth maga bevonn a várba azzal a határozattal, hogy ott bezárja magát s védi annak erőit, a mig a seregek a harcot tovább folytatandják. Ugyanazon lakrészt foglalta el, melyben a var előbbi parancsnoka, Berger; tizenegy hónapig tartotta ki a magyar fegyverek ostromát; két kis szék lyuk az a sanczboltozatok alatt, melyek egyikébe keskeny ablak juttat gyér világot az ajtó fölött; az is erős vasrudakkal elracsolva. A vasajtó lemezein még akkor is látványok voltak a horpadások, miket a ki-víról belőtt bomba szétszakadt darabjai okoztak rajta.

A kormányzó családja ez alatt Világosra menekült, de ott sem maradt sokáig. Ez érkező tudósítások óráról-órára nyugtalanítóbb híreket hoztak minden oldalról.

Dembinszky elhagyta Szüregét, s a helyett, hogy Aradnak vonult volna, az el leneséges Temesvárnak vetette magát.

Bem moldvaországi győzelmes előhaldásának híreit még lehet olvasni a falragá-

szokon, midőn az érkező futarak csüggeteg arczal jelenték a kormánynak, hogy az eddig oly győzhetlen sereg Segesvar alatt tökéletesen szétveretett.

Görgeiről semmi bizonyost sem lehet hallani.

Kossuth ugyan elment eléje Madarasig de előre küldött futárai álrémhírekkel addig unszolták, mig hallgatott rájuk és visszafordult.

A város tele volt menekültekkel; minden osztályból levő kompromittáltak itt gyülekeztek össze; követek, kormánybiztosok, hivatalnokok; fegyvergyárak, felszerelések személyzetei; hiriapirók, papok, kiket Hay nau verboszus kiáltványai s a szibériai éjszakákroii hagyomány a kétségbeesés e végpontján összehozott.

S midőn végre csak egy hely volt még, hol a menekültek megpihenetének, kimondott, hogy e pont huszonnégy óráig sem biztos többé, menjén mindenki, a hova jobbnak látja, Duscheknek parancs adatott, hogy a pénznyomdát és államkincstárt szállítsa a várba; ahoz kétszáz szekér kellett, és szekér nem volt kaphatók mert a menekülők lefogalták valamennyit.

A hivatalnokokat szétboacsatták, fizetését az naptól fogva nem igényelhetett senki, a bankjegyek kétséges hitale mesés drágaságot idézett elő.

A kormányzó tulajdon titkára egy fiú-lér nélkül maradt az utczán. Láttam midőn R. J. utolsó forintjait megosztá vele; azután egymás nyakába borultak, rábizva egymásra, hogy a melyik még találkozni fog a másik családjával, mondja meg neki, hogy — nem tudom má: mit? annyit tudok, hogy több volt benne a könny, mint a szó.

Azzal aztán oszlott mindenki szélylyel; senki sem mondta hová? Senki sem akarta, hogy előre kiszemelt menhelyet mások is meg-tudják.

Némelyek Erdélynek tartottak, mások Világos felé, legtöbbsen Lugasnak vették az utat, onnan aztán lehetett Mehádia, Orsova és Török ország felé haladni; mig egy nagy részt inkább óhajva a csatamezőt, mint e szomorú felbomlás látványát, megindult felkeresni Görgei hadseregét, melyről egyedül hitte még mindenki, hogy egy dicsőséges csatában megáltni képes.

Igy indult meg 8-kán alkonnyatfelé egy csoport „szónok és státus férfiú” Váradnak. A várbán csupán a kormányzó maradt és Palóczy, az öreg korelnök.

II.

A simándi uton szekér szekeret ért, s ha egy-egy gyorsabb futtában elkerülte a többit, a bennülők — nem akartak egymásra ismerni.

Megdöbentő volt ez.

Más időkben mindenki tegezte egymást, messziről köszönt; és most nem akar a másokra ismerni, mintha azt kíváná, hogy ő rá se ismerjenek.

Mintha az augusztus 8-án lemenő nap veres fénye már az autodafé visszungára volna, mely előtt a vádlottak megtagadják egymást.

Sok arcz ki is volt véve rendes alakjából; szakállak leborotválva, bajszok rövidre nyírva; ruhákról sok zsinór letépvé.

Engem Nyáry vit szekéren; ugyanaz, ki nekem e balsorsot már két hó előtt mosolyogva jövendölé meg; kinek feje legmagasabban állt arra nézve, hogy legelőbb érje a csapás; ki aztán nagyon is szemközt találta magát és igen sokáig a halállal, a szenvedett erős lelkeért annyit a mennyi egy halállal telér.

Egy fekete földeli szekér is haladt a többi között, két szürke ló volt eléje fogva. Nyáry messziről ráismert a lovakra. „Ez mind a kettő pegazus,” mondá tréfálkozva. — Miért az?

ás

1884.

vben feltaláltott
fo; vizének hasz
megakadályozza
fehérséget és szí
erősíti s teljesen
ot teszünke lap
legjobb gyógy-
uk.
Huguerie,
RDEAUX.
és 4 frt Poudre
frt 25 kr.
Beno, Szepossy
E. gyógyszer.

modern

re.

Á R.

készítése — a melyet, ha örök becsülve akar csinálni, nem egy két rövid év alatt készülni lehet el. Igaz hogy az uszoda eszméje nálunk már ez előtt 10 évvel meg lett pendítve és ha elhamarkodjuk, a sok pénzt befektettük volna, de lehet hogy a békák kutyolnának ma benne; ez pedig szomorú a corda válnék. Tegyük fel hogy a puskaport mi találtuk fel; de a fényesítést nem: éppen úgy vagyunk mi az uszodánkkal; meg kellett várni, míg megérkeznek a gyümölcs, vagyis hogy már vidéken legyenek uttörők a kik ilyen szerű uszodát építenek, mint a milyenre magunk vagyunk kényszerítve.

Mindenek előtt a morális oldalát vegyük egy ily uszoda felállításának, szerintem nagy befolyást gyakorol a lakosságra, mert egy uszoda vagy szabad fürdő megóvja a közönséget az elpetyhüdtől, nem leendő káros ivadék, de söt izmosabb, élénkebb, vállalkozóbb szellemesebb: hölgyeinkre is különösen nagy befolyást fog gyakorolni egy szabad fürdő élvezete. Szükséges tehát bár mi áron is egy szabad uszoda, a mely minden ezélnak meg feleljen. Es erre nézve ma már semmi akadály nem jöhet szóba sem. Továbbá az uszós megtanulás — tudjuk — olyan drága kincs, a mely életetris ment sok esetben. A szülők mennyit agódnak szabad vízre fürdeni ment gyermekeikért!

De térjünk az uszoda fejtegetésére. Egy olyan nálunk is építendő modern uszodát először is Magdeburgban vettem szemügyre, azután Budapestén az Orczy kertben és most legközelebb Pécsen.

Különösen tanulmány tárgyává tettem először a Budapesti Orczy kertbeli uszodát — a mely most egy éve épült, a víz egy két ló erélyű gőzgép által emeltetik föl egy egyszerű kútból. Igaz, a kut oly kicsi, hogy a víze három órai szivattyuzás után kifogy, de még is elegendő tisztá az uszoda víze, friss és élvezhető. Mi az Orczy kertbeli uszoda hiányán tanulva két kutat fogunk építeni, úgy hogy egyik kut a másiktól 100 ölnyire essék és mindegyik kutnak az átmérője 8, a mélysége 8 méter leendő. Feleltem azt is, hogy a víz bázisát (értve a föld alatt) csak a csolnakázó tó fogja képezni. (Lásd a kertészek egy let két útját mely a csolnakázó tó felszínével bár mennyi vizet is merítenek ki belőle mindég egy szintvonalon van.)

Nagyon természetes, hogy az uszodából kifolyó felesleg víz a csolnakázó tóba eresztetnek, mert máskülönben a csolnakázó tó egy holnap alatt kiapadna.

Ebből csak azt akarom ki magyarázni, hogy az uszodához vizünk lesz quantum satis.

Most pedig térjünk át a pécsi a jelenlegi nyáron épített uszodára. A városi főmérnök Beretvás Sándor ur volt olyan szives az uszoda helyszínére vezetni magyarázatokkal szolgálni és szives felvilágosítást ígért a Debreczenieknek az uszodára vonatkozólag. A pécsieknek nincs folyóvízük és régen vajdútk már azu, hogy egy modern uszodát elő állítsanak és részben sikerült is nekik, noha a vizet nem kútból szivattyuzták, hanem a hegyből jövő forrásviz szolgált erre, mely 15 centiméter vastagságban folyik a medencébe, és mégis elegendő friss víze van az uszodának.

Mi a mennyiből célszerűen építhetjük a miénket, hogy a fürdő medencze alját emelhető és súlyszelhető fa rostélylial látjuk

el és pedig azért, hogy a por s egyéb szemét a rostély alá üledhessék: a hol aztán többé fel nem zavartatik. Elfogadható a pécsieknek az az intézkedésük, hogy elsőrendű uszodájok mellé, a mely 36 méter hosszú és 18 méter széles sző medenczéval van ellátva, közvetlen egy másod rendű nép uszodát építtettek a mely csak félannyi nagy és egészen első kiállításu: ezen uszoda a szegényebb sorsuak számára van készítve: egy fordés csupán 5 krajczárba kerül.

Tehát ez igen fontos kérdés és bár így költségesebb, mégis hihetőleg — az uszoda részvénytársaság elfogadhatónak fogja deklarálni. A pécsi első rendű uszoda körül 160 öltöző és vetkező deszkakabin van építve, a miénknél csak 100 van előirányozva és ez megfog felelni a célának és szükségletnek. A magdeburgi uszoda 18 ezer forintba került (szinte forrásból nyeri a vizet) az Orczy kert belüli 30 ezerbe, noha az ezredes ur, a kivel értekeztem erről, úgy nyilatkozott hogy 24.000 irba került de nagyon is pazar fénynyel állított ki. Igaz hogy ez a mi körülményeink között tetemes összeg, de ha kész lesz, az évi fenntartási költség reá vajmi kevés levén, a jövedelemből hihetőleg hat év alatt az egész tőkét visszafizetheti a társulat.

Szerintem a legcélszerűbb lenne az, ha szegény, gazdag aránylag részt vehetne a vállalatban vagy is részvényes lehessen. E végből csupán 36 firtos részvényeket kellene kibocsátani. A ki tehetősebb, alairhat többet; mert csakis köz akarattal és egyesült erővel élvezhetjük egy uszoda előnyeit már a jövő év Junius hó 15-én. Az uszoda előállítására céljából, hogy menyibe kerülhet, a többek közt még érintkezésbe tettem magam a budapesti jó hírnevű Grögersohn és Fischer céggel, a mely cégnek egyik társa Fischer ur jelenleg városunkban lakik, a mennyiben az új ref. egyház templomat és az állami dohány gyárat most építeti. Miat viz építészeti vállalkozó készséggel szolgált adatokkal és a miénk neheznek mutatkozó kérdés, — ösmerve a debreczeni csolnakázó tó gyepterületét, — egy pár órai eszme csere és architekturai munka után megoldta és a vázlat rajtot is elkészítette. Végül úgy nyilatkozott, hogy a cég hajlandó az utolsó szegit minden neven nevezendőmuakát elkészíteni, és a két uszodát teljesen előállítani a legmodernebb stílusban, masszív bontan falakkal, melyek a feutebb általam emittett uszodákban csak tegyából vannak. Meg kell jegyezmem, hogy az itt előadottkivitelí módot, melyről Fischer urral tanácskeztam, csak proponatíó. Ha a részvény társaság létre jön, úgy ennek, illetőleg megbízottainak feladata marad, véglegesen dönteni a felett, hogy kivel és hogyan építsék az uszoda.

Most pedig térjünk a tervbe vett költség vetésre. Az elsőrendű uri uszoda 22.000 forintba kerül. A második ugyancsak a mellé az ugynevezett nép uszoda 600 irba. Fel van ebbe számítva a medenczé tisztá beton fala is, öltöző vetkező kabinok, gépház. Egy négy lóerélyű, berakott gőzgép, melegítő kazánna, a mely a vizet, ha a szükség úgy kívánja 28—30 fokra melegíti Celsius szerint. Továbbá egy előcsarnok négy kis szobával.

A víz az uszó medenczéből öt percz alatt leszárad a csolnakázó tóba és 36 óra alatt egészen frissel fel lehet váltatni.

Es végül a cég úgy nyilatkozott a tervbe vett költségvetésre vonatkozólag hogy az inkább jutányosabb fog lenni mint drága és

Arad helyett Váradot választák nyughelyüi; ezek tehát azon remhíre, hogy a magyar sereg Debreczen alatt semmive van leve, hirtelen szekere kaptak s jöttek Arad felé.

Ez történt ugyanaz nap, hogy Aradon kimondták, miként a város huszonnégy órára sines biztosítva a meglepetés ellen.

A Váradról menekvők tehát siettek Aradra, az Aradról jövök Várad felé, s így találkoztak szembe a két menekülő csapat Simándon.

Ez volt a siralmas óra! — Hová? — kérdezők mi. — Hová? — kérdezők a szemközt jövök. — Mi Aradra megyünk és ti? — Mi pedig Váradra. — Csak vissza, vissza! Váradon ezóta Paskievics ott lehe.

— Arad alatt pedig Haynau. — Ők a debreczeni csatáról beszéltek, mi a szőregiről: amarról mi, emerről ok nem tudhattak memmit. Mi az ó reményeket törtük össze, ok a miénket; pedig mindegyikünknek kevés volt mar.

Tanakodtunk, talogattuk a veszedelmet, elcsodultuk térkepeinket, ip rkdontunk egymás híreit megcáfólni, lenetelennek bizonyítani, elvégre is mindenki nagyobbabnak talláta azt a bajt, a mely elől fut, mint a melynek eleje megy, s indult megkezdett irányra felé.

A csapat a simándi fogadónál kétféle szakadt; egyik tartott Váradnak, másik Aradnak a határozatlanabbak, hol az egyik, hol a másik irányt követve, majd a jövőkhöz, majd a menekülőhöz csatlakoztak; voltak olyan ismerőseim, kikkel egy nap alatt háromszor is találkoztam; hol elbagytak, hol szemközt jöttek, megint utólrtek; maguk is megvallva hogy már két nap óta utaznak majd déli, majd északi felé és soha sem tudnak bejutni sem Aradra, sem Váradra.

Kegyelmes istenem! Mi ekkor nem találtunk ebben semmi humorisztikumot.

Nyáry és én azonban, kik elhatároztuk Görgeit mindenesetre fölkeresni, ha még valahol föltalálható: elindultunk késő este Zerind felé

III. Azon éjjel Zerinden háltunk, s másnap mentük tovább Szalonta felé.

A velünk találkoztóktól megértők, hogy Görgei egész seregével jó Várad felől, a Debreczennél megvert hadtestet most már előrelküldve.

Déli táján már találkoztunk a hosszú sorban vonuló podgyászós szekerekkel, s kiérve a szalontai erdőből, meglátuk a távoiból a város előtt letelepült tábornok. Ez volt Nagy Sándor hadosztálya.

A mint a katonaság közt végig haladtunk egy ismerős órnagy odagrott szekerünkhöz Zsóki István, hajdan képviselőházi tag, később — kivételken — igen jó katona.

Ö tudatta velünk a debreczei csata részleteit; szerinte a lényeges veszteség nem ment olyan sokra, mint gondolók.

— Mennyire vagyunk most mindössze? — kérdezők tőle. — Mintegy huszonhárom ezeren, de verekszünk ötven ezerrel, ha Görgei vezet.

— Nagy volt akkor a ragaszkodás Görgei iránt!

Innen betértünk a városba, a fővezért itt bevarandók.

Házi gazdánk igen jól fogadott bennünket; augusztus 9-én derek kánikulában úgy ránt fűttette a szobát, a miut csak tehetségei engedék; de se baj az, a honvédeknek kellett kenyeret sütni, azért fűttetett olyan nagyon.

Pár óra mulva találkoztunk Nagy Sándorral.

A tábornok elbeszélte a vácz- és vadkerti csata részleteit, a hol az ő hadosztályát az oroszok már körülfogták, a midőn a fővezér, a veszélyről értesülve, hirtelen ki-

ez s szerintem igen helyesen van így. A részletes terveket pedig lesz szerencsém a legközelebb megejtendő közgyűlésen bemutatni.

Polony Andor.

Az érmellékről.

Székelyhid aug. 23.

Biharországnak kétszer huszonnégy órára nem Nagyvárad de Székelyhid most a központja. E nevezetes de-sajnos igen rövid ideig tartó szerepésere de kedves érmelléki város az itten tartott tüzoltó szövetségi gyűlésnek köszönheti.

Valóban kellemesebb s alkalmasabb helyet a gyűlés megtartására Székelyhidnél, keresve sem lehetett jobbat találni.

A város maga gyönyörű fekvésével, azondus levegőjével, híres szőlőhegyeivel a legkedvezőbb benyomást teszi az idegenre. A lakosság pedig e még Magyarországon is vendégszeretében kitűnő lakosság, eítelve a tüzoltói nemes intézkemény tisztelete és becsülése által, minden lehető véghoz vitt, hogy vendégeinek itt tartózkodását minél kedvezőbbé s maradandó emlékkévé — a szívelyes fogadtatást pedig, minél inpozansabbá tegye.

Már napokkal a vendégek megérkezése előtt, minden kéz az ünnepélyességek fényesség tételén fáradozott.

A város egy zsiobogó ménekashoz hasonlított, kerék nélkül. Mert itt mindenki talált egyéniségéhez illő toglalkozást s senki sem vonta ki magát, még a legiárasztóbb munka alól sem.

A város szép hölgyei a csinos fürdőház nagy termek felülszobájában munkálkodtak; a „fiatalok“ vadpecsenye szerzésén valódi nimródí buzdalommal fáradoztak; az ahoz értők (s itt sokan vannak) a jobbnál jobb borok legkitűnőbbjeit válogatták; mások a diadalkapu föllállításán szorgoskodtak. Egy-szóval, nem volt Székelyhidon számbavehető ember, ki a mozgalomtól magát távol tartotta volna.

Szombaton délután az izgatóság elérte tető pontját. A város tüzoltói elükön daliás főparancsnokukkal, Penkert Mihály takarékpénztári igazgatóval, a díszegyi tüzoltó banda zenekísérete mellett, már délután 4 órakor zászlójuk alatt kivonultak a margitai útra. A szilágysínyői, margitai tüzoltók megérkezett- agyudörgés adta tudára, a várakozó közönségnek.

Majd egyesülve a 3 egylet, a Váradról érkező biharmergyei egyletek fogadására a város végéig ment. 1/2 órák Székelyhid tágas piacéca szokatlanul élénk képet öltött magára.

A város szebbnél szebb hölgyei a város házánál föllíllított diadalkapu alatt gyűltek össze; míg a beláthatian nagy néptömeg, a piacot s melekutezakát özönle el.

Ágyukdörgése s zeneszó mellett vonultak a város háza előtt föllíllított szónoki emelvény elébe a lobogó alatt főparancsnokukkal vezetése mellett a biharmergyi szövetséget tüzoltó egyletek. Várták itt a meghívott debreczeni egylet küldöttségét is; ok azonban — a székelyhidai öszinte sajnálkozására — kimaradtak.

Kovácsnay Marelz segédszolgabíró üdvözölte a város po garainak nevében szívesen látott vendégeiket. Ezután az arra felkért hölgyek a testvéregyletek lobogóit gyönyörű koszorúkkal díszítették föl.

Koszorúhölgyek gyanánt szerepeltek:

lítetté a podgyászszekereket, a menyüi györgy honvéd rajuk fért, azokat annyival megakaszták, s ezekkel és a lovassággal gyorsan visszafordult, az ellenségre ütött, s Nagy Sándor hadosztályait, podgyászaiat és ágyúval együtt, kivágta az oroszok közül. Átalában az egész visszavonulási utat Komáromtól a Tiszáig a hadmtközők remekének állíta a tábornok, a kin épen nem lehet észrevenni azt a gyűlölködsé, a mit a közhir a fővezér irányában ratogott.

Itt kezdett először az a tünemény meglepni, hogy az oroszoktól senki sem retteg úgy a tábornok, mint a polgári osztálynál, sőt igen sokan dicsérik oket, és szoktatják magokat azon eszméhez, hogy az orosz seregek a magyarokkal rokonszenveznek.

Később alkalmam volt meggyőződni róla hogy ez a hit nem valami mesterségesen élesztett propaganda következménye, hanem természetes allapota az emberi krdélynek, mert akkor, midőn reményei mind meghiusultak, a minden előjöheto esetek leglenetlenebbikéhez szokott ragaszkodni.

Még az nap éjjel Nagy Sándor hadteste ismét tovanult.

Másnap, szakadó eső b, jött meg helyetbe Görgei derékhadá.

Maig is fölemben cseng az a trombita dallam, a mi az utasok tudatja volt, egészen a forradalmi sereg számára készitvs, sokaig úgy tetszett még évek után is mintna halálam e sajtászerű hangot, s várnám hogy jonék utána a szürkekabatos utasok asókkal csakanyokkal vállukon, utánuk a barnaruhás honvédek nemzetiszín rózsakkal és a délcereg huszárok zöld és piros ka pagokkal, és a piros pipkás zászálal, és a szép fényes agyuk hosszú sora, a hogy az előtem végig vonult.

Hogy bámutuk akkor a szép rendet és fegyelmet, mely oly hosszú utveszély mellett is megmaradt. A tiszték nem hiányoztak sehol; ott gyalogolt a sorok végén mindegyik

Pentkertet s Fandlyné urhölgyek; valamint Galambos Laura, Wachsmann Irma, Palmaum Emma, Vay Teréz, Szabó Ilon és Horváth Ilon kisasszonyok.

Mezey Mihály n-vári parancsnok talpraesett beszédben köszönte meg a szíves fogadtatást, úgy saját mint bajtársai nevében is.

Ezután a vendégeket külön külön házigazdáik lakásaikba vezették, hogy ott magukról a hosszas ut porat letisztítva a lakás zenéhez illetve ismerkedési estélyre menjenek. 200 főre menő faklyát vivő tüzoltó csapat vonult, a közönség tömeges részvétele mellett, a jelenlegi tüzoltó szövetségi elnök Mezey Mihály üdvözlőre.

Pataky Ferencz ügyvéd érezes hangon ékesen szóló szavakban üdvözölte az ünnepeket, ki meghatott hangon fejezte si halálját. Alig tették le, az egész tért ucpalli fényben elárasztó faklyáikat, már az ösmerekedési estélyre siettek tüzoltóink.

A Penkert és Mezey urak által elmondott hivatalos toistok után, megereedt a jó érmelléki által diktáló sok vad toist, s a 2 banda hangjai mellett miutató vidám közönséget, a hajnai még együtt találta.

Alig nehezedett az átom, mámortól súlyos szempilánkra, midőn mar a zenehangos tudunkra adták, hogy föl kell kelni annak ki a helybeli tüzoltók ügyes gyakorlatát meg akarja szemlélni. De meg is érdemelte a faradságot azon élvezet, melyet a buzgó, lehetetlen nem ösméro, kitűnően betanított legénység összevágó gyakorlatainak látása nyújtott. Valóban bámulatra méltó az illetők akaraterje, kik a reggelig tartó zajos mulatozás után, még ily kitűnően helyt állottak.

Hogy e precisul kivitt mutatóványok: nagy számu közönség nézta végig, azt hiszem fölösleges megemlítenem.

A cisno tanácsstermben megtartott szövetségi gyűlés után, következett az ünnepélyességek fénypontja: a nagy díszlakoma.

A fürdőház nagy terme s kertje, alig volt képes magába fogadni a nagy számban megjelent díszes közönséget. A szövetség tagjai s helybeli közönségen kívül, a közel vidékről is számosan bejöttek, hogy e kitűnően sikerült lakomán résztvehessenek. Minnek soroljam fel a menüt? Hisz az lehetetlen lenne. Teny az: hogy nincs iyencz, kit az ott asztalra került etelek, de különösen italok, ki ne elgíttettek volna. Székelyhid remekelt ez alkalommal: mert az élvezett italok vetekedtek a híres rajnai, bordeauxi, v. tokaji borokkal is. A harmadik fogásnál felalott Draveczky Béla főszolgabíró, hogy ő felsége a koronás király s teiséges uraikodó családja egészségére emeljen poharat; majd Mezey Mihály, József főherczeg öfensegere, mint a tüzoltók főprotektorára üritett poharat, a szép hölgyekert Níkházy tanár, a vendégek egészségéert Penkert főparancsnok ivott.

A jó bor s szép szemek tüztölt mámoros közönség, csak 7 óra tájban oszlott szét, hogy az esteli táncmulatságra készülődjék.

Ha megengedi Tekintetes Szerkesztő ur, a táncestélyt leíró soraimmal, legközelebb fogok alkamatlankodni.

A nagybányaiak minálunk.

Debreczen város közönsége ismét bebizonyíthatja hagyományos vendégszeretétét látogatók jönnék hozzánk szombaton, a gesztenye erdő, a regényes fekvésű kicsiny

Nagybányáról, hogy benünket, hogy vis melyet a mut évi notábilítás ó náluk

Nagy ünnep, a nagybányaiakra látták uri vendég Biztosíthatjuk őket sem fogunk hátra. Üdvözöljük ő vel. Hozza isten ő l örünkbe!

Van a nagybá hetilapjok. „Nagyb reszelték el; homi három sors olvashat Hadd üdvözölj Vég ére nemz A melyen tul.

Nemzetünknek hát most hozzánk érnek, a „Nagyb mácsa a „végor“ nak, ünnepi atakot Debreczen városána jos irta, a nagy íekésze.

„A látogatók Nagy-Bánya városa völetét vizsik.

Üdvözlet Debr mint eddig volt szaitó nemzeti művel kölesök apólják l érzületében, nyelve eddig volt: magyar lgy végződik

A nagybányai télyesebb tagjai jönn többen nejeikkal. A tője a mi régi, ked Sándor ezredes lesz gróf, Géza országos nagybírtokos is jönn

A „Nagybánya togotók névsora a kö Gróf. Teleki S Olivér bírtokos, gazd Gábor m. k. főerdő Torday Imre városi kar és neje. Marosfi gazd. ügyl. peuztáró galmozott honvéd városi főkapitány. N ügyész. Gellért Eud mősi Gyula kincstár bell Lajos honvéd k István kincst. ker, kincst. főorvos. Stó és neje. Patrubby E pan. Madan Ferencz Sándor ker. főszolga szolgabíró. Stoll Bela Géza ügyvéd. Dr. ügyvéd. B a r t h e l m ü igazgató. G a r veygész. Z o t t e r

Zámbo György keres városi főorvos és neje és neje. Csasz Gyul ügyelő Szendy Janc Teleki Géza osz. gyű kos. Ifj. gróf. Teleki Bányai István ügyvéd — Lovrich László me szigorló orvos.

Hogy miért jönn Debreczenbe, erre a k így felelt meg: tan viszonyait, megkinté gyi pusztaságát, állan tenyesszést, erdő ipar tenyesszést, megis szonyait, annak czé épületével visszadni

tast, melylyel bennüi telligenes kore a mult é országírhír dalárdájána résztvenni a dísz löv erősiteni a kedves bar osát, mely kis városu város között mindenha hogy úgy leppen, hogy kozzanak a bányaiak!

A vendégek itt le vetkező programot áll bizottság:

Aug 28. Szomba megérkezés és fogadtat a vendégeket a város monffy Imre kir. tanac üdvözölni. Elszállásolá vendégek is fardatka, k nem lesz.

Aug 29. Vasárna órakor városház nagy togatása a színháznak, letek (Havasi bémkirál zet működése bemutat a szkaszinóba. Ezután „Bika“ redout termét, látványait, uagy köny muzeumokat, a nagy szobrot. Honvéd emléke konai szobrot. A déleő zódik. A vendégek és k itt a helylyasutra ünnek erdőre, hol a Dobos pa asztalok várják oket. Az áczve intézkedés nem

